

Raadsplein besluitvormend

Datum 13 maart 2017

onderwerp   Aanvullende ondersteuningsmaatregelen mantelzorg
portefeuillehouder   Nelleke Vedelaar
informant   Dijk, Erna van (2110)
afdeling   Maatschappelijke Ontwikkeling

Voorgesteld besluit raad

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

1. In te stemmen met de voorgestelde maatregelen om de mantelzorgondersteuning verder te verbeteren.
2. Met deze nota de motie is afgedaan.

Beslisnota voor de raad

Datum 10 januari 2017

Openbaar

Onderwerp Aanvullende ondersteuningsmaatregelen mantelzorg
Versienummer

Portefeuillehouder Nelleke Vedelaar
Informant Erna van Dijk
Afdeling Maatschappelijke Ontwikkeling / OWS
Telefoon (038) 498 2110
Email GR.van.Dijk@zwolle.nl

Bijlagen Mantelzorgmonitor 2016

De raad wordt voorgesteld te besluiten om:

- 1 In te stemmen met de voorgestelde maatregelen om de mantelzorgondersteuning verder te verbeteren.
- 2 Met deze nota de motie is afgedaan.

Datum 10 januari 2017

Inleiding

Middels een motie, ingediend door Swollwacht, SP, PvdA, Groenlinks, Christenunie en D66 op 4 juli 2016, heeft de raad verzocht te komen met voorstellen op welke wijze mantelzorgers aanvullend ondersteund kunnen worden. Over de stappen die er gezet zijn om te komen tot concrete voorstellen hoe deze aanvullende ondersteuning ingevuld zou kunnen worden, bent u begin november geïnformeerd. In deze informatienota is ook aangekondigd dat wij zo snel mogelijk met concrete maatregelen zouden komen gebaseerd op gesprekken met de Mantelzorgadviesraad, het steunpunt mantelzorg en gesprekken met GGZ organisaties en ouderenzorginstellingen. Ook is een gesprek gevoerd met mantelzorgers expliciet over hun behoefte aan respijtzorg en met Hospice Zwolle. De uitkomsten van deze gesprekken zijn vertaald naar concrete maatregelen ter ondersteuning van onze mantelzorgers. Met deze nota bieden wij u inzicht in deze maatregelen. Deze definitieve voorstellen passen in de extra € 190.000,- die het rijk beschikbaar heeft gesteld en die al in de begroting voor 2017 is meegenomen.

Beoogd effect

Mantelzorgers dusdanig te ondersteunen in de uitvoering van hun mantelzorgtaken dat hiermee overbelasting wordt voorkomen.

Argumenten

In de begroting voor 2017 is een bedrag van € 190.000,- beschikbaar gesteld voor aanvullende maatregelen voor mantelzorgondersteuning. Over de inzet van deze middelen zijn gesprekken gevoerd met mantelzorgers, het steunpunt Mantelzorg, de Mantelzorgadviesraad, GGZ organisaties, Sociaal Wijkteams en anderen.

Bij deze nota is ook de mantelzorgmonitor 2016 gevoegd. Uit deze monitor blijkt de mate van belasting van mantelzorgers licht te zijn gedaald. Het deel van de mantelzorgers dat zegt "zeer zwaar belast" of "overbelast" te zijn is in 2016 zelfs aanzienlijk lager dan in 2013. De extra inzet op mantelzorgondersteuning de afgelopen jaren heeft nog niet direct geleid tot meer kennis over ondersteuningsmogelijkheden onder mantelzorgers en waar deze te vinden is. Ook blijkt dat mantelzorgers blij zijn met de waardering van de gemeente maar deze graag zouden willen zien in een financiële bijdrage in plaats van in de vorm van een cadeaubon. Om de ondersteuningsmogelijkheden beter bekend te maken is na het uitkomen van de mantelzorgmonitor in november 2016 huis aan huis een brief bezorgd, met daarin een oproep om een waardering aan te vragen en kennis te nemen van de ondersteuningsmogelijkheden. Deze brief heeft inmiddels geleid tot ruim 2000 aanvragen voor een individuele waardering. Dat ondersteuning daadwerkelijk effectief is, blijkt uit een onderzoek van Mezzo waarvan de resultaten meegenomen zijn in de mantelzorgmonitor.

Op basis van de verschillende gesprekken en de resultaten van de monitor stellen wij voor, € 190.000,- als volgt in te zetten in 2017 en verder:

1. OZO verbindzorg

In 2015 is een pilot gestart met het communicatieplatform OZO verbindzorg. Dit digitale platform verbindt patiënt, mantelzorger(s) en de formele hulpverleners en bevordert hiermee een betere samenwerking tussen formele en informele zorg. Uit de mantelzorgmonitor blijkt dat deze relatie nog verder verbeterd kan worden. Uit de gesprekken die OZO heeft gevoerd met mantelzorgers blijkt dat

Datum 10 januari 2017

mantelzorgers blij zijn met de komst van OZO (zie bijlage ervaringen mantelzorgers). Hieronder een paar opmerkingen uit die ervaringen.

“Door OZOverbindzorg hoef ik niet meer te bellen naar de apotheek, niet meer te wachten tot de assistent de telefoon opneemt en eerst nog weer moet overleggen met de huisarts. Dat scheelt mij echt tijd. En daarbij komt dat als ik het in OZOverbindzorg heb gezet, ik me dan geen zorgen meer hoef te maken, want dan wordt het geregeld. Als ik mijn bloedsuikercurve erin heb gezet, word ik later soms gebeld wat ik moet spuiten “

“Het is een geweldig systeem waar meer gebruik van gemaakt moet worden zodat iedereen direct kan zien wat er veranderd is en eventueel waar nodig gelijk op in gespeeld kan worden. Ook wat besproken is tijdens evaluatiegesprekken zodat iedereen daarvan op de hoogte is. Een voordeel van OZOverbindzorg is dat je ten alle tijde terug kunt lezen wat er gedaan, gebeurd of besproken is. Ik ben er blij mee !!!

Inmiddels maken ruim 500 ouderen en hun mantelzorgers, huisartsen, thuiszorgmedewerkers en andere zorgverleners, medewerkers van het sociaal wijkteam, apothekers enz. gebruik van OZO en dit aantal groeit nog steeds. Reden waarom wij graag door willen gaan met de subsidiëring van OZO. Kosten hiervan bedragen voor de gemeente jaarlijks € 45.000,--. Wij verwachten dat in een volgende uitgave van de mantelzorgmonitor de relatie tussen formele en informele zorg verder verbeterd is.

Het systeem waarmee OZO werkt, wordt verder verbeterd en ontwikkeld zodat in de toekomst ook andere doelgroepen dan de kwetsbare ouderen gebruik kunnen maken van dit digitale communicatieplatform. Daarnaast zien wij dat steeds meer organisaties zoals ouderenzorginstellingen, maar ook ISALA, inmiddels voor een kleine groep patiënten gebruikmaken van OZO als communicatieplatform, met de bedoeling dit aantal uit te breiden. Dit is goed voor de communicatie rond kwetsbare burgers en ontlast op die manier de mantelzorger.

2. Hospice Zwolle

Het Hospice heeft bij de start een incidentele subsidie van de gemeente ontvangen van € 40.000,-- . Vorig jaar heeft zij een bedrag ontvangen als bijdrage in de kosten voor de Huishoudelijke Hulp. Omdat de bijdrage voor HHT per 1 juli 2017 wordt stopgezet, zouden zij vanaf die datum geen bijdrage van de gemeente meer ontvangen.

Op dit moment is de bezetting van het Hospice ongeveer 50 tot 60 %. Het Hospice voldoet dus aan een behoefte in Zwolle en vormt een mooie aanvulling op het bestaande aanbod aan respijtzorg. Het Hospice vraagt een structurele subsidie van € 20.000,-- per jaar ten behoeve van het schoonmaken van de ruimtes waar de gasten verblijven. Wij willen dit bedrag hiervoor beschikbaar stellen.

3. Jonge mantelzorgers

Jonge mantelzorgers zijn als één van de drie aandachtsgroepen genoemd in het besluit dat de raad in februari 2015 heeft genomen. De aandacht richt zich op dit moment met name op de mantelzorgers van 12 jaar en ouder. Hierbij wordt bijvoorbeeld aangesloten bij het project “Think” in het voortgezet onderwijs en er worden regelmatig ontspannende activiteiten aangeboden door Zwolle Doet. Voor de leeftijd van 6 tot en met 12 jaar is er de mogelijkheid deel te nemen aan een brusjesgroep (broertjes en zusjes van iemand met een psychiatrische aandoening) van Mindfit, maar verder zijn er nauwelijks

Datum 10 januari 2017

activiteiten. Terwijl dit door de kinderen en hun ouders wel als zeer waardevol wordt gezien. Een kinderleven kan behoorlijk in de war geschopt worden wanneer een ouder, broertje of zusje ernstig ziek wordt. Ze worden dan geconfronteerd met veel zorgen en hectiek binnen het gezin. Even niet 'rekening houden met', maar lekker zelf de volle aandacht krijgen is zeker voor deze leeftijdsgroep heel belangrijk. Om ook deze leeftijdsgroep wat extra's te bieden stellen wij een bedrag van € 10.000,-- per jaar beschikbaar.

4. Nieuwe initiatieven voor mantelzorgers.

Regelmatig krijgen wij de vraag van mantelzorgers om een nieuw initiatief te honoreren waarmee mantelzorgers ondersteund kunnen worden. Bijvoorbeeld het oprichten van een Autismecafé voor lotgenoten. Om sneller te kunnen reageren op dergelijke (vaak) goede initiatieven stellen wij een bedrag van € 10.000,-- per jaar beschikbaar. De beoordeling of een dergelijk initiatief waardevol is en mogelijk aanvullend is op het bestaande aanbod, wordt in handen gelegd van het steunpunt mantelzorg.

5. Nachtzorg voor mensen met dementie

Het aantal mensen met dementie stijgt de komende jaren. Volgens de gegevens van Alzheimer Nederland stijgt het aantal mensen met dementie in Zwolle van 1.700 in 2015 naar 3.500 in 2040. Van hen wordt verwacht dat zij zo lang mogelijk zelfstandig thuis blijven wonen. Tegelijk weten wij dat mantelzorgers van mensen met dementie een groot risico lopen op overbelasting. Tijdens de gesprekken met de mantelzorgadviesraad en het steunpunt mantelzorg over het voorkomen van overbelasting, kwam de behoefte naar voren aan een vorm van nachtzorg in eigen huis voor mensen met dementie. Mensen met dementie kunnen nogal onrustig zijn 's nachts of het dag en nacht ritme omdraaien. De mantelzorger (vaak de partner) kan dan de zorg 's nachts overlaten aan iemand anders zodat de mantelzorger tot rust kan komen. Omdat dit voor Zwolle een nieuw initiatief is, vraagt dit de nodige voorbereiding en ook onderzoek naar de behoefte en de haalbaarheid. Wij hopen nog in 2017 met een proef te kunnen starten. Voor onderzoek, voorbereiding en start uitvoering van de proef met de nachtzorg stellen wij een bedrag van € 70.000,-- beschikbaar. Na de proefperiode van maximaal een jaar moet duidelijk worden of de vorm en het beschikbare bedrag voldoende is voor een vervolg. Ook willen wij samen met Windesheim (het kenniscentrum Pro Memo) onderzoeken of het mogelijk is om mantelzorgers met advies bij te staan, zodanig dat dit leidt tot een afname van de onrust bij mensen met dementie 's nachts.

6. Uitbreiding telefonische bereikbaarheid steunpunt Mantelzorg

Voor een betere ondersteuning van mantelzorgers van met name GGZ cliënten is het belangrijk dat mantelzorgers ook buiten de kantooruren het steunpunt kunnen bellen voor advies en informatie. Uit een pas gehouden onderzoek onder mantelzorgers en GGZ instellingen wordt dit aanbevolen. Samen met het steunpunt en de GGZ instellingen willen wij de mogelijkheden hiervan verkennen. Voor de uitvoering en de verkenning stellen wij een bedrag van € 35.000,-- beschikbaar.

7. Mantelzorgers met matige / slechte gezondheid

Bij ons was bekend dat met name mantelzorgers van GGZ cliënten en mantelzorgers van mensen met dementie een verhoogd risico lopen op overbelasting. Om hier aandacht aan te geven, zijn ook in deze beslisnota maatregelen meegenomen. Uit de resultaten van de mantelzorgmonitor 2016 blijkt ook de groep mantelzorgers met een matige/slechte gezondheid veel risico te lopen op overbelasting. Het gaat hierbij om 11 % van de respondenten. In de komende jaren zal onderzocht worden of wij deze groep beter kunnen bereiken met de ondersteuningsmogelijkheden.

Datum 10 januari 2017

8. Verhoging individuele mantelzorgwaardering

Uw raad heeft ons ook gevraagd na te gaan of de individuele mantelzorgwaardering kan worden verhoogd. Hier willen wij het volgende op antwoorden.

In het land wordt door de gemeenten heel verschillend omgegaan met de hoogte van de individuele waardering. Zwolle heeft ervoor gekozen het bedrag van het rijk deels in te zetten voor de individuele waardering en deels voor het versterken en uitbreiden van de ondersteuningsmogelijkheden. Het bedrag van €75,00 per persoon is redelijk en is gebaseerd op een veel grotere groep mantelzorgers dan die met het mantelzorgcompliment bereikt werden. Het is niet wenselijk om jaarlijks de hoogte van dit bedrag aan te passen aan bijvoorbeeld het aantal aanvragen in dat jaar.

Op dit moment zijn er bijna 2.500 aanvragen binnen gekomen bij het steunpunt mantelzorg voor de individuele waardering van 2016. Dit is een forse toename ten opzichte van 2015. Voor de individuele waardering is een bedrag van € 250.000,-- beschikbaar. Dit bedrag is (rekening houdend met de uitvoeringskosten) voldoende om 3.000 mantelzorgers een bedrag van € 75,00 in waardebonnen uit te reiken.

Als we uitgaan van een totaal aan mantelzorgers in Zwolle van 10 – 15 % van de Zwollenaren van 18 jaar en ouder dan zijn dat er ongeveer 10.000 mantelzorgers. En daarnaast nog de jonge mantelzorgers die een (lagere) waardering in bioscoopbonnen of waardebonnen ontvangen. Wanneer die allemaal een beroep zouden doen op een mantelzorgwaardering en de hoogte blijft gelijk aan wat deze nu is dan is een bedrag van ruim € 900.000,-- nodig plus de nodige uitvoeringskosten om publiciteit te geven aan de waardering, het beoordelen van de aanvragen en de uitreiking hiervan. Dat is € 650.000,-- meer dan wat er nu beschikbaar is. Op dit moment zien wij geen noodzaak om het bedrag voor de individuele waardering te verhogen. Mantelzorgers die om financiële redenen hun mantelzorgtaken niet uit kunnen voeren zoals zij zouden willen, kunnen mogelijk een beroep doen op het maatwerkbudget van de Sociale Wijkteams.

Risico's

De maatregelen zoals deze nu zijn voorgesteld, vragen deels extra onderzoek en uitwerking. De effectiviteit hiervan en ook de uiteindelijke kosten van deze maatregelen moeten in de praktijk blijken. Vooralsnog werken we met taakstellende budgetten. Indien er aanleiding toe is, zullen wij aanvullende of aangepaste voorstellen doen.

De risico's in geval van het verhogen van de individuele mantelzorgwaardering zijn onder punt 7 beschreven.

Financiën

In deze nota is invulling gegeven aan het bedrag van € 190.000,-- dat in de begroting 2017 is gereserveerd voor uitbreiding van de mantelzorgondersteuning. Dit bedrag wordt dus als volgt verdeeld:

OZO verbindzorg	€ 45.000,--
Hospice Zwolle	€ 20.000,--
Jonge mantelzorgers	€ 10.000,--
Nieuwe initiatieven	€ 10.000,--
Nachtzorg voor mensen met dementie	€ 70.000,-- (geschat)

Datum 10 januari 2017

Uitbreiding telefonische bereikbaarheid	€ 35.000,--
Verhoging individuele waardering	p.m.
Totaal	€ 190.000,--

Communicatie

Over de verschillende maatregelen zullen wij met betrokken organisaties en de mantelzorgadviesraad communiceren.

Vervolg

De mantelzorgmonitor wordt in 2018 en in 2020 herhaald. Door middel van de resultaten van deze monitor en het voeren van gesprekken met Mantelzorgadviesraad, mantelzorgers en verschillende organisaties waaronder het sociaal wijkteam wordt regelmatig geïmplementeerd of de ingezette maatregelen ook het effect hebben waarop wij hopen. Mochten er wijzigingen en/of aanvullende maatregelen nodig zijn of mochten de verkenningen en proefperiodes aanleiding geven tot een wijziging in beleid dan zullen wij de raad hierover zeker informeren.

Openbaarheid

Deze beslisnota is openbaar.

Burgemeester en Wethouders van Zwolle,

de heer drs. H.J. Meijer, burgemeester

mevrouw mr. I. Geveke, secretaris

Jaargang 2017
Kenmerk 32178
Onderwerp Aanvullende ondersteuningsmaatregelen mantelzorg

De raad van de gemeente Zwolle;

Gelezen het voorstel van burgemeesters en wethouders, d.d. 07-02-2017

besluit:

Aldus besloten in de openbare vergadering van 13 maart 2017,

de voorzitter,

de griffier,